

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Сучасні економічні умови, які характеризуються зростанням рівня конкуренції, насиченістю ринку різноманітною продукцією, нестачею або обмеженістю природних ресурсів, розвитком науково-технічного прогресу, підвищенням вимог населення до споживних властивостей товарів, розвитком зовнішньої торгівлі, зумовлюють необхідність пошуку суб'єктами господарювання шляхів підвищення якості продукції.

Аналізуючи тенденції розвитку ідеї і практики забезпечення якості, слід звернути увагу на два фактори: формування нового типу мислення, що впливає на розуміння цінності якості, і всепроникнення потреби в якості як фактора конкурентоспроможності, стратегії і ефективності [6, с. 6].

Для того, щоб в повній мірі дослідити теоретичні аспекти поняття якості продукції, необхідно проаналізувати визначення даного терміну, які надаються у нормативних документах та в економічній літературі.

Відповідно до Державного стандарту України ISO 9000:2007 «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів», якість продукції – ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги [5]. Виходячи з цього, поняття «якість продукції» не тільки характеризує його в значенні «поганий», «добрий» або «відмінний», а і «власний», що на відміну від «наданий», означає явний у чому-небудь, і виступає саме як постійна характеристика. У Законі України «Про захист прав споживачів» закріплено визначення якості товару як «властивість продукції, яка відповідає вимогам, встановленим для цієї категорії продукції у нормативно-правових актах, у нормативних документах, та умовам договору із споживачем» [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що правовий аспект поняття якості товару полягає в тому, що: по-перше, якість, як сукупність властивостей продукції сприяє задоволенню потреб споживача відповідно до призначення продукції (товару); по-друге, вимоги до якості товару (послуги) підлягають обов'язковому виконанню в силу чинного законодавства.

В економічній літературі можна знайти різні підходи до трактування поняття «якість». Так, у дисертаційній роботі А.В. Савіцький надає наступне визначення: якість продукції – це сукупність характеристик продукції, які мають відповідати певним технічним вимогам діяльності і є рушійною силою для активізації та формування необхідних можливостей підприємства у досягненні їх відповідного рівня щодо забезпечення конкурентних переваг. Виходячи з цього якість продукції виступає як фактор конкурентоспроможності, що базується на створенні кращих характеристик продукції певного рівня [4, с. 19].

На думку В.М. Сорко, якість є динамічною характеристикою, що відображає ступінь задоволення вимог конкретного споживача в умовах конкретної компанії на визначеному ринку [6, с. 9].

Ю. Журик розглядає поняття якості з філософської та економічної точки зору. Вчений зазначає, що у філософському розумінні якість – це сукупність властивостей товару як речі, що роблять товар саме таким, а не іншим. З економічної точки зору, якість – це сукупність споживчих властивостей товару (послуги), що дозволяють використовувати його (їх) за призначенням [1, с. 65-66].

Отже, поняття якості продукції можна визначити з одного боку, як наявність вимірюваних характеристик, що повинні відповідати конкретним технічним вимогам, які мають числове значення, а з іншого – як категорію, що не залежить від будь-яких вимірюваних характеристик та визначається тим, наскільки задоволені очікування споживача щодо застосування або використання цієї продукції.

В останні роки поняття якості перестало бути об'єктом управління лише продукту як результату ринкової діяльності підприємства. Якість трансформується в іманентний процес постійного самовдосконалення підприємства та його структурних одиниць. Саме тому актуальною є необхідність формування нової концепції розуміння проблематики якості та пошуку дієвих шляхів її підвищення.

Аналіз економічної літератури дозволив виділити основні групи заходів, реалізація яких буде сприяти підвищенню якості та конкурентоспроможності продукції. Перш за все, це технічні заходи, до яких відносяться: впровадження у виробничий процес нових видів техніки і технології; вдосконалення застосовуваних стандартів і технічних умов підприємства, сертифікація продукції; підвищення якості сировини, матеріалів, напівфабрикатів, використовуваних у виробництві продукції; підвищення технічного рівня метрологічної служби на підприємстві.

Важливе значення мають організаційні заходи підвищення якості продукції, а саме: впровадження сучасних форм і методів організації виробництва та управління; вдосконалення системи контролю і самоконтролю на всіх стадіях виготовлення продукції; скорочення обсягів або зняття з виробництва неконкурентоспроможної продукції; запозичення та використання передового вітчизняного і зарубіжного досвіду в галузі підвищення якості продукції.

Також необхідно впроваджувати соціально-економічні заходи підвищення якості продукції, до яких відносяться: формування узгодженої системи прогнозування та планування необхідного рівня якості виробів; матеріальне та моральне стимулювання персоналу за високоякісне виконання обов'язків; підвищення рівня кваліфікації працівників; формування в колективі гідності за якість продукції та марку свого підприємства; ефективна цінова політика, що передбачає, в тому числі, встановлення максимально прийнятних для продавців і споживачів цін; вивчення вимог покупців до якості продукції та кон'юктури ринку.

Важко не погодитися з вченими, які зазначають, що реалізація кожного з зазначених заходів може привести до поліпшення якості продукції, але не вирішує проблему в цілому. Потрібний комплексний підхід до вирішення даної проблеми, тобто на кожному підприємстві (особливо на великому і середньому) має бути розроблена і впроваджена система управління якістю продукції відповідно до стандартів ISO 9000 [2, с. 33].

Таким чином, фінансово-господарська діяльність українських підприємств в сучасних економічних умовах повинна характеризуватися переглядом підходів до якості продукції як пріоритетного чинника конкурентоспроможності, методу забезпечення зростання вартості капіталу. Забезпечення високого рівня якості продукції повинно відбуватися шляхом впровадження комплексу технічних, організаційних, економічних та соціальних заходів, що забезпечить необхідний рівень якості на всіх стадіях розробки, виробництва і споживання продукції. Важливим кроком для кожного підприємства на шляху вирішення проблем підвищення якості продукції є розробка і впровадження систем управління якістю продукції відповідно до міжнародних стандартів ISO 9000.

Реалізація зазначених заходів з покращення якості продукції (товарів, робіт, послуг) дозволить певною мірою підвищити довіру громадян України до вітчизняного виробника та створить передумови для інтеграції українських суб'єктів господарювання у світове співтовариство.

Список використаної літератури:

1. Журик Ю. Критерії якості продукції (товарів, робіт, послуг) у форматі відносин економічної конкуренції / Ю. Журик // Юридична наука. – 2014. – № 6. – С. 65-70.
2. Орлов О.О. Основні аспекти управління якістю продукції на підприємствах легкої промисловості / О.О. Орлов, Т.К. Вознюк // Збірник «Наукові праці Полтавської державної аграрної академії». – Полтава: ПДАА. –2014. – Вип. 1 (8). – Т. 1 – С. 26-34.
3. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс]: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ, із змінами і доповненнями. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
4. Савіцький А.В. Підвищення якості продукції у забезпеченні конкурентних переваг підприємства: дис к.е.н.: спец. 08.00.04 / А.В. Савіцький. – Хмельницький, 2014. – 284 с.
5. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів: ДСТУ ISO 9000:2007 Чинний від 03.09.2007 р. – К.: Держстандарт України, 2008. – 29 с. – (Національний стандарт України).
6. Сороко В.М. Функціонування і розвиток системи управління якістю: навч.-метод. матеріали / В. М. Сороко. – К.: НАДУ, 2013. – 80 с.